

SAMENVATTING GGOR inrichtingsvisie Deurnsche Peel

aanleiding

De Deurnsche Peel is, samen met de Mariapeel en de Groote Peel, een van de hoogveengebieden op de grens van Noord-Brabant en Limburg, die als Natura 2000 gebieden zijn aangewezen. De Deurnsche Peel is tevens door de provincie Noord-Brabant aangewezen als Natte Natuurparel (NNP). Voor een NNP moet het waterschap voor eind 2015 een GGOR inrichtingsvisie opstellen. De provincie heeft op 17 juni 2008 in het kader van het Beheerplan Natura 2000 Peelvenen het waterschap verzocht een GGOR (Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regime) visie op te stellen in aanvulling op het Landinrichtingsplan Herinrichting Peelvenen, onderdeel Deurnsche Peel - Mariapeel 'Het onverenigbare verenigd' (DLG, Oktober 2005). Het landinrichtingsplan wordt gezien als deel-GGOR voor onder meer het beheerplan Natura 2000. De reikwijdte van het beheerplan Natura 2000 vraagt echter om een aanvulling waarbij onder meer de effecten van 'bestaand gebruik' in beeld moeten worden gebracht.

doel GGOR visie

De onderliggende GGOR visie richt zich op het in beeld brengen van de effecten van bestaande waterhuishoudkundige activiteiten voor het Natura 2000 gebied de Deurnsche Peel, zowel binnen als buiten de natte natuurparel/EHS. Tevens is daarbij een pakket van mogelijke aanvullende maatregelen in beeld gebracht, waarmee een verdere verbetering van de hydrologische situatie gerealiseerd kan worden. Het waterschap wil de gemaakte afspraken over het eerste fase GGOR, die zijn vastgelegd in het Landinrichtingsplan voor de Deurnsche Peel (2005), handhaven en eerder bereikte resultaten niet opnieuw ter discussie stellen. Het landinrichtingsplan is leidend voor de komende 6 jaar, c.q. de eerste beheerplanperiode van Natura 2000. Het al of niet uitvoeren van kansrijke aanvullende maatregelen is een afweging die gemaakt moet worden in het kader van het opstellen van het beheerplan Natura 2000.

Binnen het Natura 2000-gebied Deurnsche Peel en Mariapeel gelden de volgende instandhoudingsdoelstellingen (Ministerie van LNV 2009):

- uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit van actieve hoogvenen (H7110);
- behoud van oppervlakte en verbetering van de kwaliteit van de herstellende hoogvenen (H7120), een afname van de oppervlakte is mogelijk als dit ten gunste komt van het areaal actief hoogveen;
- behoud van oppervlakte en behoud van de kwaliteit van de droge heiden (H4030).

kleine zonnedauw op veenmos (sphagnum)

Het concept Natura 2000 beheerplan (Ministerie van LNV, 7^e concept, juli 2010) is leidend voor de natuurdoelen. Als instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000 voor de Deurnsche Peel gelden behoud en uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit van herstellende en actieve hoogvenen. Door de provincie Noord-Brabant zijn tevens provinciale natuurdoeltypen voor de Deurnsche Peel opgesteld, die overeenstemmen met de Natura 2000 doelen, dus gericht op dezelfde doelen (hoogveenherstel). Het beheerplan Natura 2000 heeft echter een hogere juridische status (Europees beleid) dan de provinciale doelen.

Daarnaast zijn in het beheerplan Natura 2000 de specifieke hydrologische randvoorwaarden voor herstel van hoogvenen nader uitgewerkt dan in de provinciale natuurdoeltypen. Tijdens dit GGOR-proces bleken de hydrologische randvoorwaarden uit het beheerplan (zoals stijghoogte zandondergrond tot in de veenbasis) maatgevend voor de beoordeling van de ecohydrologische effectiviteit van maatregelen. Voor deze GGOR inrichtingsvisie is daarom uitgegaan van de eisen die gesteld worden in het beheerplan Natura 2000. De provinciale natuurdoeltypen zijn beschouwd als daarop volgend en niet afzonderlijk uitgewerkt.

Uitgangspunt voor herstel van hoogveen is dat het creëren van omstandigheden waarin drijvende veenmatten kunnen ontstaan leidend is. Hiervoor zijn de aanwezigheid van ondiepe plassen met een geringe waterstandsfluctuatie, en een stijghoogte van het grondwater in het eerste watervoerend pakket tot in de veenbasis (methaanpomp) cruciaal. Op basis van deze doelen is de ecohydrologische effectiviteit van mogelijke maatregelenscenario's beoordeeld.

onderbouwing effecten met grondwatermodel

Voor het berekenen van de geohydrologische effecten is een grondwatermodel opgesteld voor de periode tussen 1999 tot en met 2006. Bij de modelberekening is veel aandacht besteed aan de ijking en verificatie van het model. Het resultaat is dat op regionaal niveau de modelresultaten door alle betrokken partijen worden herkend. Door enkele leemten in kennis, zoals de exacte weerstand van de veenlagen in de ondergrond, bevat het model een bepaalde onzekerheidsmarge. Hierdoor is het model minder geschikt voor precieze voorspellingen op standplaatsniveau. Voor regionale toepassing in deze GGOR-visie is het model geschikt bevonden.

toetsing bestaand gebruik

De ecohydrologische score, die aangeeft in hoeverre aan de Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen wordt voldaan, neemt bij realisatie van het landinrichtingsplan toe met 46 ha. Het stopzetten van de huidige beregening zou leiden tot een toename van deze score met 4 ha. Dit geldt ook voor een 10 % droog jaar als 1996. Het verwijderen van de huidige drainage zou leiden tot een toename van 3 ha. Indien zowel de huidige beregeningsonttrekkingen als de huidige drainage zouden worden beëindigd, zou de ecohydrologische score met ongeveer 7 ha toenemen. Dit is veel minder dan de toename van 46 ha bij het landinrichtingsplan. Hierbij wordt opgemerkt dat is uitgegaan van een worst-case inschatting van de beregeningshoeveelheid. In werkelijkheid zal de onttrokken hoeveelheid naar verwachting lager zijn. Alleen in extreem droge jaren (zeldzamer dan een 10% droog jaar) zou de onttrokken hoeveelheid hoger kunnen zijn.

Geconcludeerd kan worden dat de negatieve hydrologische effecten van het huidig gebruik (beregening en drainage), in relatie tot de instandhoudingsdoelstellingen vanuit Natura 2000, worden gecompenseerd door de positieve hydrologische effecten van de maatregelen van het landinrichtingsplan.

aanvullende maatregelen om potenties veenontwikkeling meer te benutten

De positieve hydrologische effecten van het landinrichtingsplan kunnen verder worden versterkt door gerichte aanvullende maatregelen. Op basis van verschillende maatregelenscenario's is hiervoor een voorkeurscenario opgesteld. Hiervoor zijn de volgende maatregelen gecombineerd:

het landinrichtingsplan, het compartimenteren van het natuurgebied en het dempen van watergangen, inclusief de Soeloop.

In tabel 0.1 en 0.2 zijn de effecten van het voorkeurscenario in tabelvorm weergegeven, voor de kerngebieden voor hoogveenherstel, respectievelijk voor het gehele EHS-gebied.

tabel 0.1. Ecohydrologische effectiviteit voorkeurscenario binnen de kerngebieden voor hoogveenherstel

scenario	areaal GHG boven maaiveld (ha)		areaal stijghoogte permanent in veenbasis (ha) ¹		areaal wegzijging naar zandondergrond < 40 mm/jr (ha)		totaalscore (areaal dat voldoet aan 3 voorwaarden) (ha) ¹	
referentiesituatie	207		200		261		92	
landinrichtingsplan	260	+53	231	+31	306	+45	139	+47
voorkeurscenario	345	+138	274	+74	324	+63	191	+99

tabel 0.2. Ecohydrologische effectiviteit voorkeurscenario binnen EHS

scenario	areaal GHG boven maaiveld (ha)		areaal stijghoogte permanent in veenbasis (ha) ¹		areaal wegzijging naar zandondergrond < 40 mm/jr (ha)		totaalscore (areaal dat voldoet aan 3 voorwaarden) (ha) ¹	
referentiesituatie	497		443		1.523		142	
landinrichtingsplan	830	+333	517	+74	1.476	-47	213	+71
voorkeurscenario	1.222	+725	605	+162	1.485	-38	290	+148

1. Het criterium areaal stijghoogte permanent in veenbasis en de totaalscore kan alleen worden bepaald voor de oppervlakte waar de veendikte bekend is (988 ha van de totale 2.407 ha van de EHS).

Het areaal dat voldoet aan alle 3 criteria voor hoogveenherstel, zowel in de kerngebieden als in de gehele EHS, wordt bij het voorkeurscenario ongeveer ruim twee keer zo groot als bij het landinrichtingsplan.

extra uitstralingseffecten voorkeurscenario ten opzichte van landinrichtingsplan beperkt

Aan de oostkant van de Mariapeel en aan de zuidkant van de Deurnsche Peel blijven de uitstralingseffecten van het voorkeurscenario gelijk aan die van het landinrichtingsplan. Aan de westkant en noordkant van de Liesselse Peel nemen de uitstralingseffecten beperkt toe, in de vorm van ongeveer 0 tot 5 cm hogere grondwaterstanden, in een zone van 10 tot maximaal 400 m.

kosten aanvullende maatregelen ten opzichte van het bestaande landinrichtingsplan

De totale investeringskosten (all-in, inclusief omzetbelasting) van de aanvullende maatregelen ten opzichte van het landinrichtingsplan worden globaal geraamd op EUR 3.000.000,-. Deze kostenraming dient echter in samenhang met het landinrichtingsplan nog nader beschouwd te worden, omdat het landinrichtingsplan ook onderdeel uitmaakt van het voorkeurscenario, en er dus een grote samenhang is in de uit te voeren werkzaamheden.

In samenspraak met de werkgroep zijn de volgende **aanbevelingen** opgesteld:

buiten hoogveenkerengebieden potentie voor hoogveenherstel

Geconstateerd is dat binnen de EHS, maar buiten de hoogveenkerengebieden zoals weergegeven in het concept Beheerplan N2000, nog ruime potenties aanwezig zijn voor hoogveenherstel. Het bevoegd gezag en de Bestuurscommissie wordt geadviseerd om hier in de vervolplannen rekening mee te houden.

neerslagpieken buiten hoogveenkerengebieden bergen

Neerslagpieken moeten in korte tijd uit de hoogveenherstelgebieden worden afgevoerd om te grote waterstandsfluctuaties binnen de veencompartimenten te voorkomen. Deze afvoer kan mogelijk in hoogveenondersteunend gebied of het attentiegebied worden geborgen. Deze waterber-

ging kan vervolgens weer worden ingezet voor de watervoorziening van de land- en tuinbouw. Dit kan de behoefte aan beregening uit grondwater verminderen.

aanvullende maatregelen uitwerken in samenhang met het Landinrichtingsplan

De fasering van aanvullende maatregelen uit het voorkeurscenario dient in nauwe samenhang met de uitvoering van het landinrichtingsplan uitgewerkt te worden. Zo wordt een kostenvoordeel bereikt en ontstaat naar de streek toe een eenduidig beeld over wie wat doet. De Bestuurscommissie Peelvenen, die de uitvoering van het landinrichtingsplan aanstuurt, kan hierin een voortrekkersrol vervullen.

op korte termijn opstellen van een monitoringsplan

Een goede monitoring voorafgaand, tijdens en na de uitvoering van alle maatregelen in en om de Peelvenen is essentieel om te kunnen volgen wat de effecten zijn. De monitoring van grond- en oppervlaktewater dient zowel in het natuur- als landbouwgebied plaats te vinden. De Bestuurscommissie Peelvenen kan hierin een voortrekkersrol vervullen.